

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie VWS
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

20 oktober 2020
EW/MVE/2020.094

Behandeld door Ellen Willemsen
beleidsmedewerker KBO-Brabant
06-23852939

Onderwerp: Input Koepel Gepensioneerden voor begrotingsbehandeling VWS 2021

Geachte Leden van de Vaste Commissie VWS,

In week 45 vindt de plenaire behandeling van de VWS-begroting plaats. Belangenvereniging KBO-Brabant van 125.000 senioren die samen met de Koepel Gepensioneerden 300.000 ouderen vertegenwoordigt, betreurt het dat in de VWS-begroting weinig aandacht is voor zorg en ondersteuning van ouderen in de thuissituatie. Zorg goed voor zorgbehoevende ouderen thuis is dan ook onze oproep.

Zorg goed voor thuiswonende zorgbehoevende ouderen

Vanzelfsprekend wordt in de Miljoenennota veel aandacht besteed aan de aanpak en de gevolgen van de coronacrisis. Maar we zien te weinig aandacht voor ouderen en wat er nodig is om hen thuis van goede zorg te voorzien. De vermelding dat het kabinet werkt aan een verdere invulling van een brede visie op ouderenzorg en dat in 2021 de aangekondigde maatregelen een eerste uitwerking zullen krijgen, vinden wij te mager. Vooral omdat merkbare resultaten van de vele actieprogramma's (Langer thuis, Eén tegen eenzaamheid en Thuis in het verpleeghuis) zijn beloofd.

In de aanpak van de coronapandemie en structureel in zorgbeleid blijven de rol van de huisarts, specialist ouderengeneeskunde, wijkverpleegkundige, thuiszorg en mantelzorgers onderbelicht. De zorg voor mensen die thuis wonen is nog niet terug op het niveau van voor de coronacrisis of wordt weer afgeschaald. Vooral dagbesteding, dagactiviteiten of andere vormen van tijdelijke overname van de zorg worden gestopt of zijn nog niet of slechts voor

een deel opgestart. In iets mindere mate geldt dit voor begeleiding en thuiszorg. Zorgverleners en mantelzorgers moeten zich ondersteund voelen om de zorg op langere termijn vol te houden. *Wij vragen meer aandacht voor zorg(verleners) in de thuissituatie. Mantelzorgers moeten zich gesteund voelen om de zorg voor een naaste vol te houden en daar waar het niet meer gaat is er sprake van voldoende logeer of (medische) opvangmogelijkheden.*

Goed steunnetwerk voor thuiswonende ouderen

Wij zijn blij dat het ministerie van VWS aan Q-support de opdracht heeft gegeven om een steunpunt voor mensen met langdurig klachten t.g.v. COVID-19 in te stellen. Q-support heeft als expertisecentrum veel ervaring met Q-koorts patiënten. C-Support werkt samen met KBO-Brabant wat betreft de inzet van vrijwilligers die gesprekken met ouderen aangaan over levensvragen en tijdig praten over het levenseinde. Hiervoor zijn oud-theologen, voormalige zorgprofessionals en professionals uit het sociale domein opgeleid. In 2020 is geïnvesteerd in geestelijke verzorgers door een ophoging van 7 miljoen euro. Dit geld is bedoeld voor de inzet van geestelijk verzorgers in de thuissituatie voor mensen vanaf 50 jaar met levensvragen en in de palliatieve fase. KBO-Brabant heeft het vrijwilligersproject zonder staatssteun opgezet. Inmiddels ontvangt KBO-Brabant op kleine schaal hulpvragen van thuiswonende ouderen. In een aantal gevallen betreft dit zeer serieuze vraag, met een zware zorgvraag, bijvoorbeeld een psychiatrisch beeld dat een voorbode kan zijn van Alzheimer of dementie. Ondanks de ketenbenadering dreigen deze ouderen tussen de wal en het schip te vallen, er lijkt geen enkele instantie te zijn die hier een eindverantwoordelijkheid in neemt. Dit gaat om schrijnende situaties. Tevens merken wij op dat het vorige week gelanceerde meldpunt Zorgwekkend gedrag (0800-1205) nog niet naar behoren functioneert. Mogelijk betreft het hier kinderziektes. *Onze inschatting is dat deze situaties als gevolg van het langer thuiswonen-beleid vaker voor gaan komen. Wij vragen aandacht voor het feit dat langer thuis wonen alleen dan wenselijk is, als er een goed steunnetwerk (formeel of informeel) rondom de kwetsbaar wordende oudere functioneert. Wij vragen om meer regie en een eindverantwoordelijke die desnoods bij de persoon langsgaat om de vinger aan de pols te houden.*

Vervolg voorlichting Draaiboek code zwart met samen beslissen in de zorg

KBO-Brabant heeft vier succesvolle dialoogbijeenkomsten rondom het Draaiboek code zwart i.s.m. KNMG en NVKG achter de rug. Het directe gesprek tussen regionale artsen, ethici en ouderen heeft tot inzicht in elkaars zorgen en overwegingen. Een [motie](#) over passende voorlichting hierover is ingediend door Kamerlid Van Brenk. Wij willen deze werkvorm continueren t.a.v. onderwerpen zoals samen beslissen en keuzes in de zorg. Het is belangrijk dat ouderen in staat zijn zelf regie te voeren op belangrijke keuzes en afwegingen omtrent de behandeling van COVID-19, maar ook omtrent andere aandoeningen (tot wanneer thuis behandelen? Wanneer naar het ziekenhuis?). Het empoweren van ouderen is van belang om ook daadwerkelijk keuzes te kunnen maken, blijkt uit het laatste advies van de [Raad van](#)

Ouderen. Ten aanzien van shared decision making zijn ouderen erg gecharmeerd van het Behandelpaspoort. Dit is een handzaam boekje waarin ouderen hun behandelwensen noteren. *Graag willen wij met huisartsen, specialisten ouderengeneeskunde en klinisch geriater dialogbijeekomsten opzetten rondom keuzes in de zorg en het behandelpaspoort. Daarnaast pleiten wij voor een nationale campagne waarin aandacht gevraagd wordt voor de voorbereiding op de laatste levensfase - een centrale plek met informatie en standaardwilsverklaringen die aangepast kunnen worden aan persoonlijke wensen.*

Faciliteer (digitale) ontmoetingsactiviteiten

De nieuwe coronamaatregelen hebben een grote weerslag op het sociale welzijn en gevoelens van eenzaamheid van ouderen. Bij een aanscherping van maatregelen vallen activiteiten stil. Wij vinden dat ouderen toch zoveel mogelijk deel moeten kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Er is een groeiende behoefte aan praktische hulp en ondersteuning. Wij willen graag dat ouderen op een verantwoorde en veilige manier (digitale) contacten kunnen onderhouden met belangrijke mensen in hun persoonlijk netwerk zodat eenzaamheid wordt voorkomen. Veel lokale en regionale vrijwilligersorganisaties hebben tijdens de eerste coronagolf een enorme creativiteit aan de dag gelegd om ouderen te ondersteunen. *Graag verzoeken wij om een doorstart van deze betekenisvolle en werkzame activiteiten van de eerste coronagolf door lokale en regionale vrijwilligersorganisaties een vrij besteedbaar budget toe te kennen zodat zij thuiswonende ouderen kunnen helpen om de sociale en praktische gevolgen van de coronamaatregelen in de komende tijd op te vangen en te verzachten.*

Wonen voor ouderen

Voldoende geschikte woningen voor ouderen, maar ook een seniorvriendelijke leefomgeving blijft een aandachtspunt. Er is geen passend woonaanbod en woonomgeving voor ouderen. Veel ouderen wonen in ongeschikte woningen en de ontwikkeling van (geclusterde) woonzorgvormen blijft achter, terwijl geschikte en aangepaste woningen duurdere zorg voorkomen. Wij zijn blij met de verruiming van de Stimuleringsmaatregel Wonen en Zorg en de instelling van de taskforce Wonen en Zorg, maar vinden dit onvoldoende om op korte termijn voldoende geschikte woningen voor ouderen te realiseren. Daarnaast betreuren wij het dat in de taskforce Wonen en Zorg geen ouderen participeren en gemeenten ook niet geneigd zijn een co-creatie met gebruikers of ouderen aan te gaan. Dat is een gemiste kans, want ouderenorganisaties hebben een grote procesdeskundigheid in de manieren waarop de betreffende doelgroep lokaal het beste en meest effectief bereikt kan worden. Ook hier geldt: niet óver hen maar mét hen. Verder loopt het spaak op dat er geen geschikte locaties beschikbaar zijn en de financiering van gemeenschappelijke ruimten is een probleem. *Wij verzoeken u hieraan aandacht te schenken. Wij willen geen top-down benadering met allerlei landelijke projecten, maar ruimte voor bewonersinitiatieven met grote inbreng van (georganiseerde) ouderen. Investeer in bewoners- en burgerinitiatieven zodat zij zich door kunnen ontwikkelen tot katalysator van woon-zorgarrangementen.*

Preventie ouderen

Vaccinaties ouderen

Staatssecretaris Blokhuis heeft veel goeds gedaan op het gebied van vaccinaties en ouderen. Sinds dit najaar komen 73-79-jarigen voor het eerst in aanmerking voor het pneumokokkenvaccin. Dit voorkomt longontsteking en andere pneumokokkenaanandoeningen en ziekenhuisopnames. Wij zijn zeer verheugd over de zinsnede in de beleidsagenda/begroting VWS 2021 dat bij het beschikbaar komen van een vaccin tegen het coronavirus begonnen zal worden met het vaccineren van kwetsbare groepen. *Wij willen graag dat ouderen geïnformeerde keuzes kunnen maken over werkzame en veilige vaccins en vragen om adequate voorlichting over de vaccinaties. Ook willen wij u verzoeken of het gordelroosvaccin -net als het griep- en pneumokokkenvaccin- voor alle ouderen bereikbaar kan worden en een verruiming van de leeftijdsgrens van pneumokokkenvaccin van 60-80 jaar zoals de [Gezondheidsraad in 2018](#) adviseerde.*

Valpreventie blijft onderbelicht

De verantwoordelijkheid die gemeenten hebben op het gebied van preventieve zorg voor ouderen is vastgelegd in artikel 5a van de Wet Publieke Gezondheid. Gemeenten hebben een grote beleidsvrijheid bij de invulling van de taken in de wet. Wij zijn blij met de Beleidsevaluatie van de Publieke Wet Gezondheid. Wij gaan ervan uit dat artikel 5a hierbij goed meegenomen wordt. In het licht van de coronapandemie is dit een zeer belangrijke bepaling. Gelukkig zien wij dat het Nationaal Preventieakkoord in verschillende gemeenten een lokale vertaling krijgt. Het gaat hierbij vooral om de onderdelen zoals het voorkomen van alcoholgebruik, overgewicht en roken. In de lokale preventieakkoorden en bij de regionale GGD'en is momenteel weinig aandacht voor valpreventie en senioren op gezond gewicht (in verband met ondervoeding in de thuissituatie). *Wij vragen structurele aandacht voor valpreventie en verzoeken om werkzame valpreventieprogramma's in het verzekerd pakket op te nemen vergelijkbaar met de inzet van Geïntegreerde Leefstijlinterventie (GLI).*

E-health: ouderen niet aan de zijlijn

Tot slot nog één hartenkreet. Veel senioren gingen met vereende krachten aan de slag met digitale ontmoetingsmomenten en beeldbellen met zorgverleners, maar wij merken ook dat veel ouderen buitenspel staan door digitalisering. Zij hebben geen toegang tot online applicaties en het gevoel is dat senioren veel applicaties over zich uitgestrooid krijgen. Voor hen moet communicatie via telefoon of een fysiek loket mogelijk blijven. Veel klachten komen binnen van senioren die de CoronaMelder-app niet kunnen downloaden op hun mobiel omdat het bluetooth-systeem niet geschikt is. Vaak hebben zij een oude gsm van hun kinderen gekregen. Dit zijn praktische zaken waar een praktische oplossing voor gevonden moet worden. *Digitalisering van ouderen in het algemeen moet aangepakt worden zodat e-health een minder groot probleem zal geven. Een advies is om de Stimuleringsregeling e-health Thuis (SET) toegankelijk te maken voor ouderen. Momenteel kunnen alleen zorgverleners een aanvraag indienen en senioren krijgen dus te maken met e-health-*

applicaties waarbij zij niet betrokken zijn geweest. Wij willen hierin graag co-creatie tot stand brengen.

Wij verzoeken u onze aandachtspunten en hartenkreten bij het debat te betrekken en hopen van harte op daadkracht en effectuering van het ingezette beleid. Wij wensen u een goed debat toe.

Met vriendelijke groet,

Koepel Gepensioneerden

Joep Schouten
Co-voorzitter

Leo Bisschops
Voorzitter Commissie Zorg, Welzijn en Wonen